

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 36.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oy, á forsiðuni, 20 oy, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 3. septembir 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

MEDAN FISKISKAPS-DRIFTIN hevur vundið uppá seg hjá Føroyingum í seinru árum, so er ikki soleiðis státt við føroyskum landbrúki. Burtursæð frá teirri lóg, ið samtykt var í 1894, træðarlógin, so er ikki nakað, ið kallast kann munagott, gjørt fyri føroyskt jarðbrúk. Nú, lógin av 1894 má eftir táfíðar líkindum og viðurskiftum tó sigast at hava gjørt sína nyttu, tí hon gjørdi tað tó gjørligt, undir treytum — ið ikki allar vóru so lættar — hjá teim, ið onga jorð áttu, at fáa fatur á einari trøð. Viðskerin, ið fylgdi við hesum træðum, var, at menn, ið dúgliga ruddaðu og veltu ikki høvdu fulltræði á sínari trøð meira enn 5 mánaðir á árinum, meðan bóndin ella hagin, ið henda trøð var lögð inn úr, einaveldisliga ráddi á hesum træðum teir 7 mánaðirnar á árinum. Tá mátti neyðars træðarmaður — ið knossast hevði á hesari hagajorð fyri at vinna nakað av henni, hvort tað nú var ephir ella græs — halda smøgur til bóndranna fenað at ganga út og inn sum teimum lysti. Og heldur hann ikki smøgurnar opnar til ásett 7 mánaðirnar á árinum, so kann hann vænta at vera átaldaður, tí lógin er soleiðis skipað, at hagin — bóndin og seyður, ráða og ríkja omaná hansara arbeidsmørk $\frac{7}{12}$ av árinum.

Úr hesum ólíkindum, ið lógin verjur, eru ofta gjørdar royndir at sleppa burtur, men stríðið gongur og enn verjur lógin hagin og bóndir við teirra fenaði, og enn má hin hugaði jarðabrákarin lúta, tá ið kraft verður at smøgurnar skulu opnast, tí á tí nýlendismørk, ið hann hevur ofrað nógvar sveittadropar uppá, har ráða hinir stóru jarðaeigararnir við sínum fenaði, vardið av gomlum forbeinaðum lóghókstavum.

At træðarlógin av 1894 varð gjøgnumförd um tað mundið hon varð tað, má sigast at hava verið eitt heppið bragd. Men var hon nýtandi tá, so er hon ógvuliga illa nýtandi í okkara døgum. Í 90-unum var mangur fegin við at so frætt fækkst av skafti til frama fyri jarðabrák, træðarbrúk, men tað sama kann ikki sigast í dag, tí lógin verjur ovmikið í annað borðið og ov-lítið í hitt. § 3 í áðurnevndu lóg undirstrikar til fullnar tann nætt, ið hin stóri góðseigarin hevur, og sigur greitt frá teim

korum, hin nýggi træðarbrúkarin er skyldugur at liva undir, um hann tekur við einari trøð, har sigst fyrst í § 3:

»Med Ejendomsret til Trøen eller Trøparten følger hverken Rettighed til Udrægster af Koer i Haugen eller anden til Besiddelse af matrikuleret Bo knyttet Rettighed eller Herlighed, ligesom der forbeholdes Fæsteren sædvanlig Vintergræsningstret for Faarene, medmindre samme maatte blive afløst ved frivillig Overenskomst mellem Fæsteren og Trøejeren.»

Her er tað i lógin grundfest, at hann, ið trøðina eigur, ikki samstundis fær rættindi og »Herligheder» saman við trøðin, men at tey framvegis verða hjá hageigarinum, haðani trøðin er innløgð av. Tó skal trøðin kunna vetráfríðast fyri fenað hageigarans um partarnir »frivilliga» kunna semjast um tað. Menn hava gjøgnum mong ár strevast fyri at fingið einu slíka semju í lag, heldur enn at verða ampaðir av seyði, men hevur ikki tað fallið væl í lag. Her hevur tað ið royndum víst seg, at træðarmaðurin fyri at fáa fríð inni á sínum egna hevur verið noyddur at gingið undir tey kor, ið honum verða fyriskivaði, tí ikki hevur verið givið far um, at tað eru tveir partar, ið koma skulu til sættis. Her er tað hageigarin, ið verður at fáa hitt stóra orðið — og tað orðið, ið avgerðandi verður — tá ið hesin friðurin, friðurin á sínum egna, skal vírdisetast og rindast í peningi. Ikki er friðurin blígur at keypa, og ger tað nóg til at ikki fleiri hava fingið sínar trøðir vetráfríðast, ið ynskt tað kundu.

Vit vita hvat hagin gevur av sær sum hagi fyri Føroyar ella rættari fyri nakrar einstakar Føroyingar, men vit vita eisini hvussu nóg meira Føroyar vinna, hvørja ferð ein hagestubb kemur undur kultúr. Einku vildi tí verið rættari enn at menn, ið geva seg til at víroisgera hina føroysku hagejorðina, fingi fríð á henni bæði fyri fenaði og øðrum, uttan at peningur skal rindast fyri friðin. Má tí sum skjótast loysast hesin kleppur, ið hongdur verður um teir menn, ið víroisgera hagejorðina, fjálga um Føroyar, so teir óheftir og óræddir kunna halda áfram við sínum idna starvi, og tað gerst best við at skrásett verður, at øll hagarættið burturfalla á træðum, ið innlagdar verða til dyrkingar. Tá fyrst verður gjørt Føroyingum lagaligt at liva og rokja Føroyaland, og landbúnaðurin

vil vinna kvikliga fram og landið skryðast í hin vakra grøna búnað, ið so serti klæðir Føroyum.

Ukraine-Svenskerne.

Stor Vanskelighed med at skaffe Arbejde og Plads til dem i Sverrig. — En stor Del af dem paatænker at udvandre til Kanada.

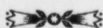
Siden Svenskbyboernes Hjemkomst til Sverrig har der været udfoldet store Anstrengelser for at faa de hjemvendte sat i Arbejde. Det har ikke været saa let, som det paa Forhaand skulde synes, at faa skaffet Arbejde til Svenskbyboerne, og især de gifte Mænd og Kvinder har maattet blive i Kasernen i Jönköping. Paa Gotland har 50 faaet Arbejde, og i Ömiegnen af Stockholm noget over en Snes. Ogsaa i andre Egne har man haft Brug for Svenskbyboerne til Høstarbejdet.

Ukraine-Svenskerne har forøvrigt selv ønsket at udvandre til Kanada, da de ikke mener, at der kan blive Jord til dem i Sverrig. Der er i Sverrig stor Modstand mod, at denne Plan realiseres, idet man mener, at Sverrig nu for sin Æres Skyld ikke kan sende de hjemvendte ud af Landet igen.

Ved Ukraine-Svenskernes Afrejse fra Rusland fik de udbetalt en Fjerdepart af, hvad Gammel-Svenskby var vurderet til. De kom saaledes i Besiddelse af 150,000 Kr., men om de nogen Sinde faar flere Penge fra Rusland, turde være tvivlsomt. Svenskbyboerne er saaledes ikke i Stand til selv at købe Jord. Men det vil netop være at afgørende Betydning for dem, at de, som jo er vandt til et selvstændigt Liv, alder faar egen Jord.

Det anses nu for nogenlunde givet, at den gamle Koloni fra Ukraine ikke vil faa Boplads i Sverrig paa ét Sted. Det vil blive nødvendigt at dele Kolonien. Maaske vil dette ogsaa være det bedste, og Svenskbyboerne er selv klar over, at de ikke nu kan forblive samlet.

Medens en Kommission er travlt optaget af at udse Jord til Sverrigs nye Borgere, har Stockholms store Forlystelsessteder gjort de hjemvendte fristende Tilbud. Efter hvad Komiteen i Jönköping meddeler, har Svenskbyboernes Sang- og Balalajkor afslaaet Tilbudene.

Handelsministeriet bedraget.

Kontorchef i Handelsministeriet har begaaet Selvmord og bedraget Staten for 250.000 Kroner.

Bedragerisager er i Danmark snart noget helt dagligdags, og der foregaar den ene Afsløring efter den anden, foruden de ret talrige Selvanklager, der finder Sted. Netop i disse Dage er en større Bedragerisag kommen til Offentlighedens Kundskab ved et stedfundet Selvmord. Kontorchef Arendrup i Handelsministeriet har forleden skudt sig en Kugle gennem Hovedet. Aarsagen til Selvmordet er store Besvigelser mod Staten. Summen anslaaes til 250.000 Kroner.

Hvorledes er Hr. Arendrup kommet til at hamstre denne anseelige Kapital? vil der kunne spørges. Et kort Overblik her vil sikkert kunne begrunde Svaret.

I Krigstiden blev der i Danmark oprettet 2 Krigsforsikrings-selskaber, et for Varer og et for Skibe. Krigsforsikringen blev startet saaledes, at Staten og Rederne skulde have hver sin Andel af Overskuddet, men ogsaa dele eventuelle Tab. Forsikringens Navn var Krigsforsikringsforeningen for danske Skibe. Forhenværende Finansminister Neergaard blev Bestyrelsens Formand.

I 1923 besluttede man at gøre denne Krigsforsikringskasses Status op. Der var paa dette Tidspunkt 30,000 Kr. i Kassen. Handelsministeriet, som havde Haand i Hanke med dette Forsikringselskab, udnævnte Kontorchef Arendrup til Kasserer. Han fik udleveret Sparekassebogen, hvorpaa der stod 33,000 Kroner. Pengene var indsat i Landmandsbanken. Revision har fundet Sted for samtlige Ministeriers Kasser, med Undtagelse af denne Krigsforsikring.

Sidste Sommer bad man om at faa Kassens Stilling gjort op, for derefter at træffe Bestemmelse om, hvad Pengene skulde bruges til. For en Maaned siden anmodede Handelsministeriets Chef Arendrup om at gøre Status op, for at man kunde faa Klarhed over, hvor mange Penge Rederne skulde have og hvor mange Staten. Da Departementchefen forleden vendte tilbage, havde Kontorchefen sendt Sygemelding, og nu har han begaaet Selvmord i sit eget Hjem.

I Ministeriet fandt man dette mistænkeligt, og ved Undersøgelse af Krigsforsikringskassen kom man til et opsigtsvækkende Resultat. Det viste sig nemlig, at der i Aarenes Løb var brugt tilsammen 200,000 Kroner af de til Forsikringskassen indbetalte Beløb. Regner man med Renter og Renters Rente, kan det siges, at Hr. Arendrup har brugt en Kvart Million af Statens og Rederens Midler.

Det viser sig, at Kontorchefen har begaaet sine Bedragerier lige

siden 1923. — Han har haft et meget let Spil, idet der ikke har været nogen egentlig Kontrol. Uden Tvivl er en Del af disse Penge satte overstyr paa Børsen. Endvidere førte Hr. Arendrup et meget kostbart Liv paa de københavnske Restauranter. Og yderligere har han haft meget dyre kvindelige Bekendtskaber.

Der foretages for Tiden en omfattende Revision for at komme til Bunds i denne Affære.

Det tredje Skud.

Kontorchef Arendrups Underskab af $\frac{1}{4}$ Mill. er det store Samtaleemne i København. Arendrup begik Selvmord, forinden hans Forbrydelse blev opdaget. Han tilhørte Københavns bedste Selskab og var en kendt Mand i den danske Hovedstad. Hans Fader, Generalmajor Christian Arendrup, havde tre Sønner. Den ældste, Overretssagfører Aage Arendrup, skød sig for en Snes Aar siden paa Grund af Pengevanskeligheder. En anden af Sønnerne var Plantageejer paa St. Croix og sad tilsyneladende godt i det. Men en skønne Dag overraskedes hans Venner med Meldingen om, at han havde sat Revolveren for Panden. Og nu har altsaa den yngste Son, Kontorchef Gustav Arendrup, fulgt sine to Brødre i Døden paa samme Maade.

Tangens Gødningseværdi.

I ethvert Landbrug faar man af sig til Stunder til at beskæftige sig med Arbejder, som ikke er absolut nødvendige, men som alligevel kan være særdeles nyttige. Til disse hører for alle, der bor i nogenlunde Nærhed af Havet, Hjemkørsel af Tang.

Det er betydelige Mængder Tang, der hvert Aar skylls op paa Kysterne, og Tang har en ret betydelig Gødningseværdi. Som et praktisk Vidnesbyrd om Tangens Værdi som Gødning kan nævnes, at Beboerne paa en Ø ved Frankrigs Vestkyst i flere Hundrede Aar indtil den nyere Tid ikke har benyttet anden Gødning end Tang, og dog vedligeholdt Jordens Frugtbarhed. Al Kreaturgødning er nemlig i for Tilstand blevet anvendt til Brændsel, idet Øen er uden Torvemoser og Skov.

Tangens Gødningseværdi retter sig noget efter, om den bestaar af Blæretang eller Bændeltang. Blæretangen er den værdifuldeste. Det kendes let paa sine parvis forekommende, næsten kugleformede Luftblærer, der tjener til at holde Stenglerne oprejst i Vandet.

Bændeltang kendes paa sine lange, smalle Blade, den forrunder noget langsommere end Blæretang, men bør dog ikke vrages som Gødning.

Ved at foretage Analyse har det vist sig, at 100 Pund frisk Blæretang indeholder 0,23 Pund Kvælstof, 0,13 Pund Fosforsyre og 0,07 Pund Kali.

Til Sammenligning kan anføres, at 100 Pund frisk Staldgødning indeholder 0,15 Pund